

SUBJEKTI JAVNEGA PRAVA – OBRAZLOŽITEV

Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije bo pri obravnavi ponudb, oddanih na 5. Javno povabilo za izvedbo projektov »Usposabljanje in izobraževanje zaposlenih«, za določitev subjekta zasebnega prava upošteval pravno mnenje Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, kot je zapisano v nadaljevanju.

Osnovna razlika:

1. osebe zasebnega prava delujejo predvsem v osebno korist njenih ustanoviteljev,
2. osebe javnega prava uresničujejo javni interes.

Bistveno:

Pravne osebe javnega prava se ustanovijo z zakonom ali drugim upravnim aktom oz. oblastnim aktom (t.j. aktom vlade, občine itd.).

Poleg tega je za pravne osebe javnega prava značilno:

- izvrševanje javnih pooblastil,
- financiranje iz državnega proračuna ali proračuna občine,
- sestava in imenovanje organov s strani države/občine,
- nadzor Računskega sodišča,
- plače zaposlenih so urejene s sistemom plač javnega sektorja,
- posebno plačevanje davkov (niso npr. zavezanci za davek na dobiček, posebne določbe pri DDV),
- zaposlovanje na podlagi javnih razpisov
- naročanje blaga in storitev preko Zakona o javnem naročanju...

V kolikor je za pravno osebo značilno samo izvrševanje javnih pooblastil, drugih značilnosti oseb javnega prava pa nima, ne gre za osebo javnega prava (saj se javno pooblastilo lahko podeli tudi osebi zasebnega prava).

Primer 1: določene avtohiše imajo javna pooblastila in lahko izdajajo registrske tablice, vendar so vseeno osebe zasebnega prava, saj njihovi uslužbenci niso javni uslužbenci, za njih ne velja sistem plač v javnem sektorju, ne uporabljajo ZJN itd.

Primer 2: LPP v Ljubljani tudi izdaja registrske tablice na podlagi javnega pooblastila, vendar gre v tem primeru za pravno osebo javnega prava, saj je ustanovljena z oblastnim aktom občine Ljubljana, njeni zaposleni so javni uslužbenci itd.)

Pravne osebe javnega prava so:

1. teritorialne osebe javnega prava (to so država in občine) in
2. specializirane osebe javnega prava, ki se delijo na:
  - javna podjetja (kot npr. Slovenske železnice, DARS, Pošta Slovenije, javna podjetja za opravljanje komunalnih dejavnosti v občinah...),
  - javne zavode (npr. osnovne in srednje šole, muzeji ipd.; nekateri javni zavodi so ustanovljeni celo s posebnimi zakoni, kot npr. Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, Zavod za zdravstveno zavarovanje, Zavod za zaposlovanje idr.) in
  - gospodarske javne zavode (kot npr. Center za promocijo turizma Slovenije),

- javne sklade za posamezne namene (kot so Javni sklad za razvoj kadrov in štipendije, Stanovanjski skladi, Filmski sklad RS, Sklad za sofinanciranje programov varstva okolja, Prešernov sklad idr.)
- javne agencije (Agencija za raziskovalno dejavnost RS, Javna agencija za železniški promet...) in
- zbornice z obveznim članstvom (npr. obrtna, kmetijsko-gozdarska, odvetniška...).

Prof. dr. Rajko Pirnat navaja sledeča merila za ugotavljanje, ali je določen subjekt oseba javnega prava (Pirnat, R. (1999, 18. oktober). Vrsta in značilnosti pravnih oseb: Pravne osebe javnega prava: sistem ali kaos. Podjetje in delo):

1. namen zakonodajalca

Če zakon za neko organizacijo izrecno ne določa, da je javna organizacija, je treba pogledati gradivo zakona (v Poročevalcu) in ugotoviti morebiten zakonodajalčev namen v zvezi s tem. Šele če na tak način ni mogoče najti odgovora, je treba preizkusiti v nadaljevanju navedena merila.

2. način ustanovitve

Če je organizacija ustanovljena z zakonom ali upravnim aktom, je oseba javnega prava. V našem pravnem sistemu pridejo v poštev naslednji pravni akti: ustava in akti ustavne narave, zakon, državni predpis, predpis lokalne skupnosti in posamični akt državnega organa ali organa lokalne skupnosti. Ni ovire, da bi bile osebe javnega prava ustanovljene tudi s splošnim aktom, torej s predpisom. Najpogostejše oblike osebe javnega prava so javna podjetja in javni zavodi, med katere se šteje tudi javne gospodarske zavode.

3. cilj organizacije

Okoliščina, da gre za uresničevanje javnega interesa, ne pa zasebnih koristi organizacije ali njenih članov. Najpogostejša javna funkcija oseb javnega prava je javna služba, pri tem gre lahko za gospodarsko javno službo (javna podjetja in javni gospodarski zavodi), bodisi za drugo javno službo, ki jo lahko imenujemo negospodarska ali družbena (javni zavod). Poudariti pa je treba, da lahko javno službo opravljajo tudi osebe zasebnega prava na podlagi koncesije ali na podoben način, tako da iz okoliščine opravljanja javne službe ni mogoče nedvomno sklepati na status osebe javnega prava.

4. razmerja med organizacijo in javnimi oblastmi

Gre za vprašanje, ali in kako lahko te oblasti posegajo v upravljanje organizacije. To pomeni, ali je organizacija izpostavljena javnemu nadzoru, torej ali je organizacija v večji meri kot običajne osebe zasebnega prava podrejena javnemu pravu.

5. ali ima organizacija prerogative, zaradi katerih ni v celoti podrejena zasebnemu pravu ali ima javna pooblastila.

Gre za vprašanja kot so: morebitno javno financiranje organizacije, ali gre za pravno ustanovljen monopolni položaj organizacije, ali je članstvo v organizaciji obvezno za izvajanje določene dejavnosti, ali lahko organizacija predpisuje obvezne prispevke članov in podobno.